

Op dezen brief heeft de Minister zich verklaard bij een antwoord, hetgeen straks zal worden voorgelezen: doch wij blijven altijd nog wenschende uitzien naar de mededeeling van een gunstig besluit des Keizers op de overige door het Instituut gedane verzoeken, bij gelegenheid van welke mededeeling door Z. E. den Minister wij ons vleijen, dat tevens door hem voldoende zal geantwoord worden op den reeds bevorens gedanen aandrang in de zaak der indemniteiten van de Leden, zullende anders hieromtrent volgens besluit der gewone Algemeene Vergadering nieuwe en nadere aandrang moeten geschieden, waartoe ook de dienst van een geaccrediteerd persoon te Parijs reeds door Presidenten en Secretarissen is verzocht geworden. Dat de Minister gunstig jegens het Instituut gezind is, blijkt genoegzaam uit de brieven en aanschrijvingen Zijner E., welke hier ter tafel reeds gebragt zijn of nog verder gebragt zullen worden.

Bij eene Maatschappij, die uit omtrent honderd Leden bestaat, is het zeker niet geheel vreemd, dat in het tijdverloop eens jaarkrings een of twee derzelve den tol aan de natuur beralen. Bij Maatschappijen echter als deze moeten zoodanige verliezen altijd des te smartelijker vallen, om dat men daar, bij het bezef van eigen gemis, altijd ook het meest gevoel heeft van het nadeel, dat geheel de geleerde en kunstrijke wereld door het affterven van verdienstelijke mannen lijdt. Schoon dus al het Instituut geene reden hebbe, om als eene bijzondere of buitengewone wederwaardigheid te beschouwen, dat in het afgelopen jaar twee van deszelfs Leden voor het sterfot bezweken, is het echter niet zonder weemoed, dat wij hier aan hunnen dood gedenken.

De Heer **J. F. HENNERT** ontviel aan dit Instituut en aan de wetenschappen op den 27sten van Lentemaand 1813, in eenen hoog gevorderden ouderdom, die hem in de laatste jaren zijns levens van het vermogen des gezichts beroofd had. Eenige berigten aangaande zijne geleerde loopbaan en verdiensten, mij door een bevoegd hoogschatter derzelve medegedeeld, zullen hoop ik dezer Vergadering niet onaangenaam zijn. De Heer HENNERT was te Berlijn geboren en aldaar door den groten LEONARD EULER tot kennis der wiskunde opgeleid geworden. Hij eerbiedigde steeds dezen zijnen beroemden Leermeester en sprak nimmer van hem zonder opgetogenheid. Ook heeft hij deszelfs trant in het wiskundige zeer gelukkig gevolgd. Na eene reize in Frankrijk gedaan te hebben is hij, nog zeer jong zijnde, in den Haag aangekomen, alwaar hij begonnen heeft in de Wiskunde te onderwijzen. In het jaar 1758 gaf hij aldaar uit zijn eerste werk, getiteld: *Traité sur les Thermomètres*, een werk waarin verscheiden nieuwe proeven voorkomen en de schrandtheid des schrijvers allezins doorstraalt. Daarna heeft hij zich te Leiden als Repetitor in de Wiskunde nedergezet. In December 1763 werd hij als Professor te Utrecht beroepen in plaats van den beroemden CASTILLON, die, naar Berlijn ging om aldaar LEONARD EULER, die naar Petersburg vertrokken was, te vervangen.

HEN-

HENNERT was door de natuur tot wiskundigen gevormd. Hij bezat eene bijzondere schrandtheid ter uitdenking van middelen, om gegevene vraagstukken op te lossen of om in physische onderwerpen die zijden te ontwaren, waarop mathematische voorstellen kunnen worden toegepast. Hij heeft echter mischien het meest in zuivere Wiskunde uitgemunt, het zij om zwarigheden te boven te komen, het zij om zamengestelde uitdrukkingen tot eenvoudiger te herleiden, het zij om zoogenaamde *élegante formules* uit te denken.

Men treft menigvuldige bewijzen van die voortreffelijke gaven aan in de veelvuldige werken, die HENNERT heeft uitgegeven.

Onder deze moet in de eerste plaats vermeld worden de *Cursus Matheseos*, die uit twee bijzondere Deelen bestaat. Het eerste bevat den *Cursus Matheseos Puræ* in 3 Deelen in 8vo, van welke men met waarheid zeggen kan, dat het 3de, waarin de verhevene Wiskunde en dus een moeilijker onderwerp behandeld wordt, merklijk boven de twee eerste uitmunt. Het tweede Werk bevat den *Cursus Matheseos Applicatae* in 6 Deelen in 8vo, waarin alle de gedeelten dezer zoo uitgebreide Weetenenschap volledig en voortreffelijk behandeld worden. Velen roemen inzonderheid het 4de en 5de Deel, die over de sterrekunde handelen.

HENNERT heeft meer dan eens naar den prijs, door beroemde Academiën uitgelooft, gedongen. Hij werd in 1766 door die van Berlijn bekroond. De stofte was eene der moeilijkste, die men heeft kunnen voorstellen, namelijk *de theorie der schroef van Archimedes*. Die, welke door HENNERT in zijne Prijsverhandeling werd opgegeven, is in dezelve door hem getoetst geworden aan de proeven, die men toen ter tijde met de nieuwlings in de Hazerswoudensche Droogmakerij opgerigte vijzelmolens gedaan heeft. In 1773 stelde dezelve Academie tot prijsvraag voor: *te volmaken de handelwijze om de loopbanen der Cometen uit waarnemingen te bepalen*. De Verhandelingen in 1774 ingekomen werden, hoewel zij naar het oordeel der Academie veele uitmuntende zaken behelsden, niet bekroond. Dezelfde stofte werd andermaal met een dubbelden prijs tegen het jaar 1778 voorgesteld. De Academie bekroonde twee Verhandelingen die van de HH. Markies DE CONDORCET en TEMPELHOF. Twee Verhandelingen van den Heer HENNERT de eene in 1773, de andere in 1777 ingezonden, werden beide met het Accesit vereerd.

De Heer HENNERT heeft dit gewigtig stuk der Cometen vervolgens nog op eene andere wijze behandeld en wel in eene afzonderlijke Verhandeling, welke de eerste is in een bundel uitmuntende Verhandelingen over Wijsbegeerte en fraaije Letteren door hem in 1778 te Utrecht uitgegeven.

HENNERT heeft vele Verhandelingen aan de Maatschappij te Haarlem, te Rotterdam, en te Vlissingen aangeboden, welke in derzelve Werken zijn opgenomen. Zij han-

de-

delen over de *beweging en de botzing der lichamen*, over de *hefboomen*, over de *molens, welke door water gedreven worden*, over de *kracht en den wederstand der vloeistoffen, zoo wel van het water als van de lucht*, over de *gedaame der aarde*, over de *Aeromatische verreijkers* en eenige onderwerpen der zuivere Wiskunde. Men treft in alle die Verhandelingen den grooten Wiskunstenaar aan, en tevens eene groote schranderheid van geest, om de Wiskunde op daadzaken toetepassen en de Theorie aan proeven te toetsen.

Eene onbegrijpelijke werkzaamheid is HENNERT tot in eenen hoogen ouderdom, en zelfs toen hij bijna blind was, bijgebleven. De stukken, die hij aan de Eerste Klasse van het Instituut gezonden heeft, en waarvan er een over de *Theorie van de ophaalbruggen* in hare werken gedrukt is, strekken tot bewijs.

HENNERT had zich veel meer op de Bovennatuurkunde toegelegd, dan men veelligt van eenen Wiskunstenaar verwachten zoude. Dit blijkt onder anderen uit de wijsgeerige Verhandelingen van de Berlijnsche Academie, onder zijn opzigt, in het Nederduitsch vertaald en door hem met aanmerkingen verrijkt, uitgegeven.

De uitmuntende en aan de Wetenschappen te vroeg ontrukte VAN BEECK CALKOEN was door HENNERT inzonderheid gevormd. Ook zelf ons geacht Medelid VAN SWINDEN getuigt, veel vrucht getrokken te hebben van de lesfen, hem door HENNERT te Leijden, toen deze daar nog Repetitor was, gegeven. Zoodra HENNERT eenen Leerling voorhad, die voornemens was zich met de borst op de Wiskunde toeteleggen, en wien hij daartoe geschikt oordeelde, liet hij tot deszelfs vorming niets onbeproefd en zijn onderwijs was uitmuntend. Hij sloet den tijd dan niet met die stukken uiteleggen, waarin het hem voorkwam, dat zoodanig een Leerling geene zwaarigheid zoude vinden; maar hield zich enkel bezig met die, waarin hij dacht dat de Leerling zwaarigheden zoude kunnen ontmoeten en veel tijds zoude moeten verspillen om dezelve optelosfen. Dan ontwikkelde hij duidelijk de grondbeginsels, waarop zoodanig iets gevestigd was; dan deed hij bij voorraad de kunstgrepen kennen, die men zoude moeten gebruiken, om in de calculatiën tot het begeerde *facit* te komen; dan maakte hij er zijn werk van, om aantetoonen, hoe veel er aan de wijze gelegen ligt, om een vraagstuk aantetasten; hoe veel er afhangt van de keuze der grondbeginsels; hoe, onder verscheidene grondbeginsels, die alle in het afgetrokkene even goed zijn, het een veel gemaklijker tot het bedoelde leidt dan het andere, of vruchtbaarder is in gevolgtrekkingen en wat dies meer zij. In zulke gevallen leerde men onbedenklijk veel van HENNERT en het was niet mogelijk, hem zonder eerbied en erkentenis te verlaten.

Hebben de Wiskunde en de daaraan verwante Wetenschappen door den dood van HENNERT een aanzienlijk verlies geleden, om dat hij ook in zijn hoogen ouderdom altijd nog ten nutte dier Weetenschappen werkzaam bleef, de Latijnsche Dichtkunst heeft

heeft door den dood van den Heer THEOD. VAN KOOTEN, op den eersten Februarij dezes jaars overleden, een nog zwaarder verlies ondergaan. — Men versta mij wel. Ik waag het niet, MM. HH., wetenschappen met wetenschappen te vergelijken, noch verdiensten tegen verdiensten te wegen. Verre van mij eene zoo drieste laatlunkenheid. Maar ik neem hier in aanmerking, dat het, in de laatste tijden, der wiskundige wetenschappen nimmer aan uitmuntende beoefenaars ontbrak, en deze bij aanhoudendheid in de omstandigheden dier tijden zelve min of meer aanmoediging bleven vinden, terwijl integendeel die omstandigheden voor de Latijnsche dichtkunst zeer ongunstig waren en de teelt der Latijnsche dichters, voor eene halve eeuw nog zoo talrijk, nu helaas! bijna is uitgestorven. Het verlies van eenen Latijnschen dichter als VAN KOOTEN moet dus op dit oogenblik schier als onherstelbaar worden aangemerkt. Een teeder gevoel, een juist oordeel, een kiesche smaak, en die alle nog versijnd en opgescherpt door de ijverigste betrachtting der oude voorbeelden, hadden zijne verzen op den echten Tibulliaanschen trant gestemd. Onder zoo vele medezangers, als de scholen van BURMANN en SCHRADER hadden voortgebracht, onderscheidde zich reeds de toen nog jeugdige VAN KOOTEN door eene eigenaardige zachtheid, teederheid en zoetvloeiendheid van toonen. Waar, MM. HH., zijn die dagen, toen zoo vele uitmuntende dichters in ons vaderland, als om strijd, de Romeinsche lier hanteerden? Zij zijn niet meer. De rampen der tijden hebben de bevallige Latijnsche zanggodinnen mischien voor altijd verdreven. Sedert lang reeds heeft men in de schriften der ouden niet meer naar voorbeelden van welluidend gezang, van zoete minnekragt of minnekozerij gezocht, maar in dezelve slechts naar voorschriften der wijsheid, naar geschikte troostmiddelen voor den wederpoed omgezien. Zoo worden nu dan ook de oude Latijnsche dichters zelve en minder beoefend en bij de beoefening minder verstaan, om dat zij niet meer gelezen worden met het oogmerk van navolging, en het juist dit oogmerk is, hetwelk den beoefenaar zoo wel een dieper inzien in den zin der ouden, als een levendiger gevoel van hun schoon doct hebben. Beide bezat de Heer VAN KOOTEN in den hoogsten graad. Geboren te Leeuwarden op den 22sten October 1749, genoot hij aldaar het onderwijs van den geleerden Rector SLOTHOUWER, doch zijne eigenlijke vorming was hij op de hoge school te Franeker aan den uitmuntenden SCHRADER verschuldigd; aan SCHRADER, die ook den verdienstelijken R. VAN OMMEREN en zoo vele andere beroemde dichters en letterkundigen gevormd heeft. VAN KOOTEN bragt het welhaast onder SCHRADERS geleide zoo ver, dat hij in den jare 1772 bevorderd kon worden tot het opengevallen Rectoraat der Latijnsche scholen te Campen, welk ambt hij met lof bekleedde tot in 1779, toen hij hetzelfde ging verwisfelen voor een dergelijken post te Middelburg. In deze laatstgenemde stad bleef hij als Rector tot in 1784, wanneer hij aan de hooge school te Franeker beroepen werd, om aldaar als Hoog-